

Lányi Ede Vörös naplóm

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Lányi Ede S. J.
Vörös naplóm

Egyházmegyei hatóságtól engedélyezve 2262/919. szám alatt.

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című füzet elektronikus változata. A füzet 1919-ben jelent meg a Pius-Kollégium kiadásában Pécsen, a „Szebb Jövő” sorozat 6–7. füzeteként. Az elektronikus kiadás a Jézus Társasága magyarországi tartományfőnökének az engedélyével készült. A könyvet lelkipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a Jézus Társasága Magyarországi Tartományáé.

A „Szebb Jövő” sorozatról:

„Szebb Jövő” jelige alatt a keresztény népnek szánt füzet sorozatot indítunk útnak valláserkölcsei, társadalmi és hitbuzgalmi tartalommal.

A „Szebb Jövő” füzet sorozat az egész keresztény nép számára íródik: a falusi nép éppúgy, mint a városi; a proletár éppúgy, mint a burzsoá haszonnal fogja olvasni. Nem osztály- vagy pártérdeket szolgál, hanem pártok és osztályok fölött áll és mindenkit az igazság és a szeretet jegyében akar egyesíteni.

A keresztény népre sorsdöntő órák következnek. Bizonyos keresztény ellenes törekvések az életidegeit készülnek elmetszeni. Az alapjában vallásos nép azonban mindezt bizonyos fásult megadással szemléli.

Oka ennek a négy és fél éves háború-szülte lelki fáradtságon kívül kétségtelenül a tájékozatlanság. A nép tulajdonképpen nem tudja, hogy most az átmeneti időszak zűrzavarában legföltettebb kincsei forognak veszélyben. Hogy megtudja, föl kell a népet világosítani a sajtó eszközeivel.

Ezt a nagyfontosságú célt akarják szolgálni a „Szebb Jövő” jelige alatt megindult füzetek. A sorozat csupa 24 oldalas, ízléses kiállítású, olcsó röpiratból áll, zamatos népies nyelvvel, különböző neves írók tollából. A leggyakorlatibb tartalom mellett valamennyi acélosan domborítja ki a bonyolult kérdésekben a keresztény álláspontot.

Tartalomjegyzék

Impresszum.....	2
Tartalomjegyzék.....	3
Vörös naplóm.....	4
1919. március 22.....	4
Március 25.....	4
Március 26.....	5
Március 28.....	5
Március 29.....	5
Április 14.....	6
Április 20.....	6
Április 21.....	7
Április 25.....	7
Április 28.....	7
Május 1.....	8
Május 3.....	8
Május 5., 12.....	9
Május 15.....	9
Május 16., 17., 18.....	9
Május 20.....	10
Május 22.....	11
Május 23.....	11
Május 24.....	11
Június 2.....	11
Június 7.....	12
Június 10.....	12
Június 11.....	13
Június 12.....	14
Június 13.....	14
Június 16.....	15
Június 17.....	15
Június 18.....	15
A dunavidéki fehér felkelés.....	15
Június 19.....	15
Június 20.....	16
Június 21.....	16
Június 22.....	17
Június 23.....	17
Június 24.....	17
A vörös rémuralom.....	17
Június 25.....	18
Június 26.....	19
Június 29.....	19
Június 30.....	19
Július 1.....	19

Vörös naplóm

Rémmeiséket már gyakran volt alkalmam megcáfolni; a valóságot azonban éppoly nyíltan és félelem nélkül mutatom be.

Vörös Magyarországból jöttem június 30-án; Kalocsáról, melyet Kunfi népbiztos nagy szeretetreméltósággal „a papi butítás főfészke” névvel tisztelt meg; Kalocsáról, melyet a dunamenti fehér ellenforradalom központjának hirdettek egyes újságok. Rendünknek 60 év óta kedves otthona, „főfészke” volt e hely: egy gyönyörűen felszerelt gimnázium, egy fiúnevelő konviktus és a kisszeminárium állott vezetésünk alatt.

Nos, e kedves otthonunkból március vége óta hessegettek, tessékeltek minket ki a hajléktalanságba ragadozó „jómadarak”, hogy ők üljenek bele oda, ahol nem ők építettek; és hessegettek úgy, hogy nagy óvatosan jobbra-balra kacsintottak, nem jön-e hirtelen rájuk a veszedelem. Mert végzetes mohóságuk sok ezer és millió kedves otthont akart szétdúlni; nagy emberét, kis emberét, földművesét, munkását. Félelmükben azért is folyton figyelték a nép, a vidék hangulatát, a vörös uralom belső állapotait és külföldi vonatkozásait.

De mi, az áldozatok is figyeltük e jeleket. Íme így került naplómba helyi és országos érdekű adat s az itt közölt részletekben hű tükörképét, történeti okmányát akarom nyújtani a vörös uralomról szerzett tapasztalataimnak.

1919. március 22.

Bokányi Dezső hatalmas ökle lecsapott a minap az egyetemi katedrára; ezzel a súlyos, bár ott szokatlan érveléssel akarta bizonyítani az egyetemi polgároknak, hogy a munkásságnak meg kell kapnia az abszolút többséget a közelgő választásokon. „Itt vége minden okoskodásnak, a munkásság akarja, punktum!” De a kisgazdapártnak fölényes kilátásai voltak; azért a szocialisták sutba dobták a demokráciát, az általános választójogot; a bémunkások vasökle a politikusok asztalára csapott s ez azt jelentette: minden jog, minden szabadság csak a munkásosztályé! Tegnap kimondották a proletárdiktatúrát.

Az orosz szovjet vértengerére gondolva, hallgattuk Kalocsán az új rend kihirdetését. Valkányi, Steinberger ügyvédek s mások beszéltek. Ők is, akárcsak Kun Béla, hazafias pózba vágták magukat: az új demarkacionális vonal megállapítása után, midőn a nagyúri „hazaffyak” az ellenséggel cimborálnak, ők, a nemzetközi bitangoknak csúfolt szocialisták veszik föl a haza védelmét. Tamás vagyok benne; nem a hazafiság bántja őket, hanem e helyzetben hasznot akarnak húzni a házasságból is. Kun Béla ismételtén kijelentette, hogy neki területi integritás nem kell, csak egy szabad agitacionális terület, honnan a világot forradalmasíthatná. Tehát a versaillesi békecsinálók asztalára is lezuhant a proletár vasököl!

Március 25.

Minden reggel szorongva ébredek, mert majd mindennap új plakátok hirdetik: Halál arra, aki ezt teszi ..., halál arra, aki azt teszi. Eddig mi tanítottuk a fiúkat, de ma valami Halász nevű pesti kiküldött asztaloslegény beszédjére rendeli be a helyi direktórium az ifjúságot. Jelen van Gaudényi korcsmáros, Csupó Imre, Doge a direktórium képviselőjében. Szónok a marxizmust mint világmegváltó eszmét állítja be, „melynél szebbet még Mózes, még Jézus Krisztus, még az Atyaúrsten sem tudna kigondolni.” A tanulatlan embernek e beszajkolt stilisztikai szóvirága nyomán heves vitatkozás indult meg a vallásról, melynek során Halász zavarba jön, ellentmond magának. Az iskolai vallásoktatás kérdésénél az ifjúság tomboló lelkesedéssel kiáltja: „Nem engedjük a vallást kidobni az iskolából!” Halász megjegyzi: már késői állásfoglalás, ez már el van döntve. Erre egy Népszavát mutatnak föl, a rendelet még

nincs benne. Arra a kérdésre, miért bántják az egyházi vagyont, melyből annyi szegény ember és alkalmazott is él, holott az egy Rothschild családnak többje van, mint az egész magyar egyháznak. Halász azt feleli: mi elveszük a Rothschild-vagyonokat is s az egyháziakat is.

Március 26.

Úgy fáj ma is a szívem: kezembe veszem a szókimondó Ujlapot, az Alkotmányt; a cím, a betűk, a költség a régi, de tartalmát már vallásgyűlölet, vörös vérszomj sugallja. Új rendelet: *a földbirtok, a házak kártérítés nélkül a Tanácsköztársaság birtokába mennek át.* Tehát ki merték mondani a rettenetes szót! A szocialista álmuknak tette kell válniok! Vagy?? ... Az élet e tűzpróbájától úgy megrémültek Kúnék, hogy a rendelettel egy lélekzet alatt kihirdették, hogy a házrendelet egyelőre csak egyes nagyobb városokra érvényes; a 200 holdon aluli birtokokat pedig nincs szándékukban elvenni a magánbirtokból. Úgy? Ha ezt komolyon mondják, akkor most nem kommunizmusba, hanem egy rablószövetkezet alá kerültünk a nép tehetősebbeinek kifosztására; mert vagy jó és kivihető a kommunizmus, és akkor senkinek sem lehet magánháza és földje, vagy kivihetetlen, s akkor senki magánbirtokát bántani nem szabad. És ha Kún hazudott? ha csak „parasztot akart fogni?” ha a kommunizált birtokon olyan lesz a gazdálkodás, vagy elgazdálkodás, a munka, azaz munkakerülés, hogy a rengeteg agitátor, megbízott ... mégis kénytelen lesz a parasztot is kikezdeni? No majd meglátjuk! A kommunizmus már is erkölcsi halott!

Március 28.

Szomorú reggel mireánk s az egész magyar Egyházra. *Megjelent az összes egyházi iskolák és intézetek államosításáról* szóló rendelet. Ez intézetek minden fölszerelésükkel, vagyonukkal kártérítés nélkül átmennek a Tanácsköztársaság birtokába ... Tanító elvtárs csak világi lehet; pap, szerzetes csak akkor maradhat, ha előbb világivá lesz. – 800 évig csak az Egyház terjesztette a kultúrát nálunk; legutóbb is még vezérszerepet vitt abban; a szerzetes gimnáziumok mutatták föl a legszebb eredményeket; ott voltak még legbiztosabbak a szülők oly nevelők elől, mint amilyen volt Kúnfi, aki a temesvári realban a fiúk hitét veszélyeztette, míg Apponyi a szülők felháborodásának engedni volt kénytelen és Kúnfit elcsapta. Most ennek a Kúnfinak csak akkor kell paptanárnak, ha hitszegően cserben hagyja az Egyházat és kész az ifjúságot is e sötét útra terelni.

Érthető fájdalomunk: 60 évi nehéz munka után itt kell hagynunk e szép intézetet; egyetlen fillér nélkül, foglalkozás nélkül az utcára kerülünk. Keserűségünkben csak az vigasztal: az Úr sorsában osztozunk! – Hamarosan csomagoltunk, hogy kis kézipoggyászban együtt legyen a legnélkülözhetetlenebb. Búcsúzkodás.

Március 29.

A remény egy halavány sugara: a kalocsai nép megdöbben. Őt azzal vitték be a szocializmusba, hogy földet kap a nagyurak birtokából ... És íme, most legelőször e szegény papokat kergetik el, kik maguk söpriki kis szobájukat, egyszerűen étkeznek, a nép betegjeit díj nélkül látogatják, kis fölöslegükből 25 diákot ingyen tartanak ... És elkergetik az apácákat sok népes iskolájukból. Pedig hát e két intézetből él meg fél Kalocsa!

A helyi direktórium megijed, beüzen: ne csomagoljunk, ne búcsúzkodjunk, míg Pestről nem jön rendelet, minden marad a régiben. A városban kídoboltatták, hogy aki rémhíreket mer terjeszteni a szerzetesek kiűzéséről, azt a forradalmi törvényszék elé állítják. Szó sincs róla, hogy el kellene menniök ...

E napig a gyerekeknél gyakran lehetett látni vörös jelvényeket: gyerekes divatmajmolás volt; mától kezdve nem tűzik föl, ki nem állhatják: érzik a Kúnfiék jogfosztását, okatlan vallásgyűlöletét.

Pesten sok volt háztulajdonos immár koldus és öngyilkos lett.

Április 14.

Rendelet készült el *a templomok és egyházi épületek kommunizálásáról s az összes szerzetesházak fölözlatásáról*. A templomokban népoktatás, színház, mozi ... (búnbarlang!) lesz. Pesten is, a vidéken is lefoglaltak már 1–2 templomot. – Azonban a nép elevenjére találtak és kikényszerítették ellenállását; tegnap (virágvasárnap) Pest minden temploma állandóan tömve volt, még az utcákon, előtereken is .tolongott a nép és hangosan szidta a Krisztus-gyűlölő maffiát, benn imádság és hangos zokogás túlharsogta az orgona bugását is... A kormány megijedt, letagadta a rendeletet, halálbüntetéssel fenyegette azt, aki terjeszteni meri a rendeletről szóló „mesét”; szándékában sem volt a templomokat az istentisztelettől elvonni; nemcsak teljes vallásszabadságot, hanem vallásvédelmet biztosít. E rendeletet három egymásután következő vasárnapon a templom szószékéről kell felolvasni és magyarázni. Nem állhatja meg Kúnfi, hogy a „vallás köpenyében ellenforradalomra bujtogató klerikális papokra és főpapokra” ezer jajt ne kiáltson. A maga pártjának megnyugtatására fönntartja magának minden eszközzel küzdeni a „babona” ellen. Ám babona vörösök zsargonja szerint annyi, mint vallás. (L. Bucharin. Kún Béla; Rudas stb. iratait!) A vallásirtás terve tehát ez: vallási célra sem föld, sem ház, sem pénz nem lehet lekötve, akinek éppen kell vallás és pap, az tartsa is el. Ám ha a szegény hívőknek maguknak is alig lesz betevőjük, hogy járuljanak hozzá a pap eltartásához? S ha a munkabíró pap meg is tud élni, az elaggottakról, a tanuló kispapokról, a központi kormányzatról ki gondoskodják? Ilyen ördögi „vallásvédelem” mellett 10–20 év múlva nem volna pap. A többről gondoskodnék a vörös tanító, az újság, a bizalmi ...!

Április 20.

Húsvét vasárnapja. *Kúnfi látogatásával* tiszteli meg Kalocsát. Autó helyett – a rossz út miatt – parasztszekér hozza őt Patajról. A kiharancsolt díszbandériumot hazaküldi. Véletlenül ott volt a főtéren növendékeink 3. szakasza, feltűnő piros-fehér-zöld szalag sapkájukon, csak végignézték Kúnfit, de nem köszöntek.

Kúnfi a néphez intézett beszédjében védekezik a vallásüldözés vádjá ellen (1. fön!). Tiltakozik az ellen, mintha ők a nő-közösséget akarnák behozni; sőt a nők teljes önrendelkezését kívánják. Két balkezes védekezés: hisz ez a baj! Az fogja a nőt lesüllyeszteni élvezeti cikké, ha „bármikor szabadon adhatja át magát bármely szeretett férfiúnak.” No és tagadja, hogy ők el akarnák venni a kigazda házát és földjét. Házában – azt mondja – mindig használhat annyi szobát, amennyire szüksége van, földjét majd önkényt adja közösbe, ha látja, hogy így jövedelmezőbb. Tehát megint elvföldadás a paraszttól való félelemből.

Majd a városházán a „tanító-elvtársaknak” kötötte szívükre, hogy a lelkek forradalmasításában buzgólkodjanak; ezért majd havi 3000 K. fizetést várhatnak.

Kúnfi előadása után igazgatónk hozzáment és megkérte, mondjon már valamit, mi lesz velünk? ne hagyjon a levegőben lógni. Nem felelt mindjárt, hanem lakására rendelte az igazgatót. Nyilván tudakolni akarta a kalocsai hangulatot; mert azt mindjárt is megmondhatta volna, amit azután mondott: az év végéig minden marad a régiben.

Este fáklýásmenet volt tiszteletére; ennél kiemelte, hogy örül, hogy itt, „a papi butítás főfészkeben” végre szintén világít a szocializmus fáklýája. Köszönjük, ez nekünk szól!

Április 21.

Kúnfi tegnapi bókja után ma még be is jött házukba. P. Rektor kalauzolta, a „papi butítás főfészkeben” a páratlan szertárok igen tetszettek neki. De mindig két fegyveres és kézibombás vörös őr volt szorosán mellette. Szegény, sok rémregényt olvashatott össze a jezsuitáikról! Így nézte meg az elkommunizált érseki palotát is, de az érsek úrhoz még sem nyitott be.

Április 25.

Nagy újság a tanulókra: *nincs többé osztályozás*, csak ilyen: megfelelt, vagy: nem felelt meg; ez utóbbit csak az kapja, aki háromból és többől bukott volna. A külső kényszer, a szülői bot, a tanári jegy erkölestelen eszköz volt: a szabad: proletárfiú önkényt, belső szükségletből fog tanulni; soha nem sejtett képességek jelentkeznek a „tanítómesterek” alig győzik majd megfigyelni „fiatal barátjaiknak” csodás fejlődését. Akárcsak Rousseau, Bebel, Stern szimpla álmodozásait olvasnám. Elég volt osztályomban megjegyzés nélkül felolvasni a rendeletet s az újság-kommentárt, az V. osztályos fiúk józansága eget-földet rengető kacajjal honorálta a vörös pedagógia e csudáját. – Így voltak e fiúk a diáktanáccsal is, mely országszerte annyi csodabogarat produkált, hogy végre is eltörölték: a kalocsaiak kezdettől fogva csak mulattak az éretlen eszmén s amikor nemrég két felnőtt és két fel nem nőtt pesti izraelita egyenesen ez ügyben utazott ide, azt tanácsoltak nekik, hogy a diákgyűlésre ne jöjjenek, mert semmiért sem állanak jót.

Pesten az összes bútor is mind államtulajdon; azért tilos bútort cserélni, elszállítani, eladni. Bútort kapnak a házasulandók s a legnagyobb pesti újdonság: a *bútor-házasság*. Ha megvan a bútor, könnyű az elválás: ha férj és nő kívánja az elválást, akkor elintézi azt az anyakönyvvezető; ha csak az egyik fél, akkor a bíróságnak is van szava.

A tanácskormány küzd a prostitúció ellen: néhány közházat feloszlattott, de lakóiknak tisztességes magánházakban jelölt ki lakást, hol folytatják életüket és terjesztik a mételet. Úgy hiszik, ez úttörés akar lenni a prostitúció általános társadalmi befogadásához s a nőközösséghez.

Április 28.

Intézetünkben kezdünk szorulni. Klein Ignác, zsidó péklegény, jelenleg vörös városparancsok intézetünk dísztermébe okvetlenül vörös öröket akar beszállásolni. Ki kell üríteni. Meg is teszik a fiúk úgy, hogy még a vízcsap alatti medencét is leszerelik. A csupasz falakra a zsidó tízparancsolati táblát akasztják, de az intézeti felügyelő ez letiltja. Klein őrvölg dühében, letartóztatással fenyegeti Csávossy felügyelőt és durva szavakkal inzultálja. De emberére talált: Csávossy kijelentette, hogy ha gorombán szól hozzá, nem is áll vele szóba s azzal elfordult. Klein kísérői azután elsimították az ügyet, a díszterembe vörös örök vonultak be. De Klein sem hagyta magát: fegyveresekkel vétette körül a házat és házkutatást tartott. Egy konviktornál üres revolvertokot talált s azonnal a saját derekára csatolta. Szép kommunizálás! Csávossynál egy papírvágó kést foglalt le s azt a többi szobában mint valami tört villogtatta. Egy emelet átkutatása után beleuntak a gyerekeségbe. Dóra János direktórium tag, pesti kiküldött, ez alkalommal nyíltan bevallotta, hogy nekik végső céljuk igenis a vallás kiirtása. Rég tudtuk.

Május 1.

A vörös nap. Parancsolt ünnep. Az egész város vörös zászlódíszben, Klein házában a konviktorok játéktárából elvett vörös zászló. Ebben is zsidó: 60 Kron kiadást takarít meg. – 10-kor előírt iskolaünnepély, melyen jelen van a direktórium is. Beszélni is kell a kommunizmusról; jó, hát Csávossy felügyelő felhossa a kommunizmus három sajtóságos és bevált alakját: a jeruzsálemi első keresztényekét, a paraguay redukcióját s a szerzetesrendekét. Mindhárom bevált, mert szabad volt, mert legelső közügy volt a vallás, az altruizmus legfőbb forrása. Beszédjét az ilyen kommunizmus feltalálójának, földrehozójának; Jézus Krisztusnak éltetésével fejezte be. Az ifjúság percekig tapsolt, a direktórium pukkadózott mérgében. Beszélt egy nyolcadosztályos konvektor is; a régi időkről szolt, mikor elég volt grófnak születni, lehetett az buta, mint a csizma talpa, mégis vezető állásokba került. De most csupa magas műveltségű, büntetlen előéletű férfi vezet az országot, szennytelenebb kezekbe nem is juthatott volna a hatalom ... Hallgatom és – tehetek is huncutságomról – szerelő és gépirójavító, földműves, hadiszállítási ügye miatt lefokozott tiszt, fegyelmileg elmozdított tanár, börtönviselt iparos ugrándozik képzeletben, mint megannyi népbiztos. Körülnézek és másokon is észreveszem e sajtóságos elszórakozást ... és ez fatális, mert a kalocsai vörös kapacitások között is van, aki megülte Illavát, aki végrendeletet hamisított stb. stb. No és ezt a beszédet meg kell ismételn a búzapiacon, a nagyközönség előtt. – A parancsolt fölvonulásból a komoly polgárok, önálló gazdák jórészt hiányoznak. Sok növendékünk nemzetiszín-szalaggal vonult ki.

Május 3.

Már-már beleszoktunk az új rendbe, mert eddig nem gondoltak ránk. Ma ennek is vége.

A kalocsai direktórium közli Fáber Oszkár, likvidáló megbízott rendeletét, hogy tíz napon belül fontoljuk meg, aláírjuk-e a következő nyilatkozatot: „Kijelentem, hogy az egyházi pályát elhagytam és világivá lettem.” Aki nem írja alá, nem lehet sem tanár, sem közhivatalnok; aki aláírja, maradhat, a kilépéskor 1000 K. azután havi 800 K. segélyt kap fizetésén kívül. – Ez világos beszéd: Judás-bérért, kenyérért és pénzért kétszeres hitszegést (aposztáziát) követelnek: az egyházi rend s a szerzet bűnös elhagyását; ha nem tesszük meg, az utcára tesznek ki. Ilyen a Kúnfiék *vallásszabadsága*; ily módon „*magán-ügy*” a vallás, hogy miatta semmi közhivatalt nem kaphatunk. – Álláspontunk: hagyjuk elmúlni a 10 napot s azután szenvedjük el az erőszakot s inkább az utcán vesszünk el éhen!

Pesten a kommunizmus legdicsőbb kulturtényét produkálja *Gömöri, zsidó termelő biztos*, a Szent István-Társulatnál. Termelő feladata az volt, hogy a társulatnak a kommunizmusra veszélyes kiadványait megsemmisítse egy cenzor verdiktje szerint. Ám a XX. századnak ez új Omár kalifája először is katonáknak cipeltette el a vandalizmus ellen tiltakozó 300–400 szocialista nyomdászt; azután összekérette az összes szervezetek munkanélkülieit és teherautókkal és kocsikkal három napig a Soroksári úti papírmalmokba vitetett mindent, de mindent: ábécés könyveket, hittanokat, Manzoni regényeket, szépirodalmi munkákat, díszkötésű könyveket, Szentírást, imakönyveket ... Erdössy Károly igazgató bódult fájdalommal keresett Szabados népbiztosnál orvoslást, de az két napig „láthatatlan” volt. Egy idegen állam megbízottja összecsapta kezét: hát még ez is lehetséges? Másnap „található” volt a népbiztos (hihetőleg az az idegen kéz zörgetett ajtaján) és csodálkozott, hogy az ő tudta nélkül ilyen dolgok történnek. Megtiltotta a könyvek zúzását. De már késő volt: azok nagyobb részét immár szétkapkodták az emberek. Gömöri, Gömöri! ezer év csak egy Gömörit tud felmutatni; azt is csak a vörösöknél. Prosit Kúnfi!

A Szent István-Társulatba beköltözött a Népszava és ott nyomták a „Kommunista K.-tárt”; e szennyiratokra ráköltöttek már a társulat összes alapjait. – Prohászka-könyv árusítása

szigorúan tilos. Gömörinek e szerepléséről szép emléke is van: minden, könyvből egy példányt a saját lakására vitetett s a bútorelosztó hivataltól két könyvszekrényt is kért ajándékba.

Május 5., 12.

A nép haragja megmozdult. Vörösek Pesten is, Kalocsán is kezdik a *tűszedést*; Klein zsidó elemében van. Különösen a hétfő-esték rettegettek. Bruckner ügyvéd, vagy Gaudényi kocsmáros házában borozva, pezsgőzve megállapítják a kényszer-utasokat, tíz felé előgördülnek az eltulajdonított érsekuradalmi kocsik és Klein tiszteletét teszi a lakásokban. Szempont: tisztességes és népszerű embert érhet csak a szerencse. Elcipelik és kihallgatás nélkül vagy egy hónapig Pesten fogják Jagicza ügyvédet; fönn volt Szabóky mérnök ... Dicsősége tetőpontján állt Klein, mikor az érsek urat, Horváth püspököt, Valihora kanonokot... kísérette Pest utcáin állig fegyverben, övén kézibomba. Egy úrinőnél, aki a vöröskereszt kórházban egykor Kleinnek hátulról kapott sebét ápolta s akinek a férjét ő parasztszekéren vitte föl Pestre; visszajövet – halából az egykori ápolásért – elárulta, hogy Pesten „összeköttetései, révén kieszközölte”, hogy férjét azonnal szabadon engedjék. Tout Juif! Ilyen csak zsidótól telik!

Pestről valamennyit visszaküldték és letiltották az oktan basáskodást. Az érsek úr s a nép ez eset óta találtak csak igazán, bensőségesen egymásra. Mi is lestük a kocsikat, de csak növendékeinkből akartak egy este vinni néhány „mágnáskölyköt”. Szerencsére vihar jött s a vörösörök kijelentették, hogy ilyenkor még az Úristennek sem mennek útra; másnap jött a pesti letiltás.

Pesten a május elseji díszítés 30 millióba került; élelmiszeren és kék pénzen vették Bécsben az anyagokat, – A milléniumi emléket meg lebontották: szükség volt a rézre; hát a 30 millióra s az élelmiszere nem?

A fehérpénzt *tudatos csalással* adták ki először mint az osztrák-magyar bank pénzének hamisítását; a hamisítást később be is vallotta a kormány. A 4 milliárd fehérbankó fedezetéül az elkobzott nagybirtokokat, bányákat, ékszereket jelölte meg. Ám Kún bevallása szerint *csak külföldi propaganda célokra 4 milliárdot* költöttek kékpénzben és aranytárgyakban. A pénzügyi népbiztos tiltakozott az ily gazdaság ellen, de Kún Béla kijelentette: nem bánja, *kerüljön csődbe az ország, csak sikerüljön a világgforradalom. Ilyen a vörös „hazafiság.”*

Május 15.

Fáber és Apáthy lejönnek megnézni a kalocsai zsákmányt: a gimnáziumot, a leányintézetet, a teológiai szemináriumot, az érseki palotát. Az apácáknál nagyon brutálisan beszélt Fáber; „én ugyan már elkárhoztam, de magukat majd beajánlom a jó öreg Szent Péternél. Én az apácákat visszaadom a szeretetnek és az egyházi milliókat a népnek.”

Nálunk sima volt, mint az angolna és csak azt mondta: az év végéig minden marad a régiben. Mikor lesz az év vége? Az élelmiszerek fogytán, alapítványainkat lefoglalták, fizetést nem adnak sem itt Kalocsán, sem a pesti népbiztosságban ...

Május 16., 17., 18.

Fáber durva szavai mérhetetlen elkeseredést keltenek Kalocsán. A szocialisták is tiltakoznak az erőszak ellen, a sok zsidó vezető ellen, a pesti kiküldöttek ellen. 300–400 asszony a városházán tüntet, Klein gorombasága miatt letartóztatásokra is kerül a sor. A nép nyíltan fenyegetődzik: ha a jezsuitáknak és apácáknak el kell menniök, akkor egyetlen zsidó sem maradhat Kalocsán.

Május 20.

Tegnap este *12 papot fogdostak össze*, köztük ismét Horváth püspököt, három kanonokot; bennük gyanították a nép fölbujtóit; pedig Fáber brutális szavai, maga az egész rendszer a lazító. S ez még csak a vallási kérdés; de majd ha napirendre kerül a parasztnál a gazdasági érdek, mi lesz akkor? Klein zsidó egyelőre kacaghat, mert a zsidókért, és vörösökért 12 pap élete kezeskedik. A kalocsai szakszervezetek vezetői lemondanak; Fodor Hermann zsidó ügyvéd is kezdi neszelni a közelgő bajt, ő is félreáll. Maguk a szocialista munkások futárt menesztenek Pestre, hogy 48 órán belül itt legyenek a papok, különben tudják ők, mit tesznek.

Nagyon paprikás a hangulat. Minap két pesti kiküldött szóhoz sem tudott jutni, pedig azzal jött, hogy ezentúl nem kell adót fizetni. Már ilyen demagógiára és világcsalásra szorul a kormány? Plakáton is hirdetik az adó halálát, de a legsimplább is kacag rajta és szidja a kormányt. Jó helyre céloz a legújabb pesti vicc, amely szerint a Vörösmarty szobor felírása már nem „Hazádnak rendületlenül”, hanem kis betűcserével: „*Hazudnak rendületlenül.*”

Különb Pestről is hallom, hogy a proletárok mit gondolnak a *proletáruralomról* (??!) A vezérek ugyan nagy garral hirdetik, hogy „nem igaz, hogy most önkényuralom van; ellenben igaz, hogy csak a munkásnak van szava!” Ez sem igaz! Ellenben igaz, hogy a *munkásnak sincs szava*, csak a tejbén-vajban fürdő vezetőknek! Mily nagyszerű választási szabadság is az, mikor a proletár szavazhatott, de a jelölteket, fölülről diktálták rá! No és azok a *bizalmiak!* Bizalminak az tolt a föl magát eleinte, kinek legnagyobb volt a szája; és ez jobbára zsidó volt. Május elsején azonban utcáról-utcára, házról-házra fölülvizsgálták Pesten, vajon „megbízható, régi szakszervezeti tagok-e” a bizalmiak; így meg éppen több lett a zsidó. És ezektől a bizalmiaktól a munkásság nem tud szabadulni. Mikor a Szent István-Társulat munkásai más bizalmit akartak, rögtön karhatalommal fenyegetődzték fölülről. Több ily eset volt a vas- és fémmunkásoknál. Nem, ez nem proletáruralom, *ez zsidó gyerekek zsarnokuralma!*

Éppen kapóra jön pesti tudósítóm értesítése. Azt mondja: népbiztosok a Hungáriában ötfogásos ebédeket esznek; ismert nevű népbiztosokat részegen visznek föl külön szobákba a pincérek, kipihenni az ital erejét; a munkások tudják ezt, megállanak az utcán és öklüket rázzák a népbolondítók felé. Újabban az előtér is el van zárva a közönség elől. Egy ismert likvidáló a legfinomabb borokat likvidálja a maga és vendégei torkába. Az Eszterházy-pince legfinomabb dolgait az intező főbizalmiak kommunizálták el egymás között. Egymás kezére járnak e túlnyomólag élelmes fajú (zsidó) vezetők és bőven merítenek minden jóból és legjobból.

Nos az öntudatos munkás? Pesten szállóige lett már az, amit egy lelkes fővörös kívánt a munkástól, „Volt idő – így szavalt –, mikor az emberek fagyökeket ettek és *penészt nyaltak nyomorukban*; most is jöhet ily idő, de akkor is ki kell tartani a proletárdiktatúra mellett”. Nagyszerű, csak a vezérek járjanak elől jó példával; de a penésznyalást ők a „buta tömegnek” hagyják. Pénz, már tudniillik fehér, van elég; de erről a pesti azt mondja: „Fehérpénzből nem lehet csuspájt főzni.” Amiből lehetne, az meg nincs. Hosszú időn át a rendes piaci áru csak ez volt: hagyma és répa. Egyes cikkekért éjjel egykor kelnek már az emberek, hogy a sorban elül legyenek; négykor kelni már rendes. A piacon pattogatott kukoricáért is sort kell állani és felmutatni a szakszervezeti jegyet. Vendéglőkben már reggel kell beadni az élelmiszer jegyet, 1/2 12-kor sorban várakozni, azután jó helyet elfoglalni, különben aznap sem ott, sem máshol nemi főztek számára húst. Épp most a frontra kényszerítenek sok gyári munkást, azoknak családja pedig Pesten nyomorog; ha a munkás, ezt tudva, hazaszökik, a parlament-téren kivégzik, testét a Dunába dobják.

Május 22.

Fáber szótartó ember: nálunk az év végéig minden maradt a régiben: hittantánítás, imádság, templombajárás, tanítás szelleme ... de gondoskodott róla, hogy kivételesen korán legyen ez az év vége. Ma az első óra végén jön az üzenet: azonnal beszüntetni mindent, vége az iskolai évnek! Elrettentő példát akart ezzel fölállítani Fáber; azt hitte, mi bíztattuk az aláírás megtagadására a zircieket és a bencéseket is. Égly Sándor vezetésével megjelent négy pesti kiküldött tanár. Bennünket azonnal fölfüggesztettek minden működéstől; lóhalálban meg kellett tartanunk az „osztályozó” konferenciát, megírni a „megfelelt”, „meg nem felelt”-féle bizonyítványokat; holnap délig, így mondta Égly, el kell hagynunk a rendházat.

A sok hivatalos irka-firka után összeszedtem hét szilvámat, hogy Fajszon át megszállott területre szökjem, hol legalább ember és keresztény maradhatok. Bizonyosra vettem, hogy majd Pesten valahol „internálnak” minket. Megható volt, hogy több család azonnal fölajánlotta vendégszeretetét egy-egy tanárnak.

Május 23.

Bizonyítványosztás. (Hol fogadják majd el ezt a vörös bizonyítványt?) Égly közben beszélhetett a direktóriummal, mert ma a kalocsaiak fenyegető hangulatának hatása alatt tagadta azt a „hírt”, mintha nekünk máris el kellene hagynunk a házat. – Délután 5 óra 20 perckor az elvtársak átvették a konviktus vezetését. Csávossy főfelügyelő a jegyzőkönyvbe bevétette azt is, hogy „csak az erőszaknak engedve” adjuk át az intézetet. Égly zárójelbe tette, hogy a szövegezés a vezetőség kívánságára történt.

Május 24.

Égly konferenciát tart nekünk, volt tanároknak. Igazolta magát, hogy azért fogadta el e szomorú megbízást, mert a parancs parancs (és lelkiismeret nincs?) és ő humánusan akarja elintézni azt, amit más kegyetlenül hajtott volna keresztül (tehát a hóhérmunkát vállalja, csak előbb megsimogatja az áldozatot!) Elrendeli, maradjunk házunkban, míg ő Pesten elintézi sorsunkat. Feljegyzi, ki hová akarna utazási engedélyt, ha esetleg ki kellene mennünk. – Érdekes, a vörösök tiszántúli futásáról azt mondja, hogy éppen nem a románok, hanem a kunok, a fehérek kergették el őket. De – azt mondja – ostobán is hirdették a kommunizmust. Azt mondták a parasztnak: nézd csak azt a borjút, az nem lesz egy emberé ezentúl, hanem mindenkié. Úgy keltett volna tenni – azt mondja –, hogy az a paraszt a kommunizált nagybirtokon lássa, hogy közös termelés mellett *2–3 órai munkaidővel (!)* többet lehet elérni, mint a kisbirtok magánkezelése mellett és magától kívánja a kommunizálást. Meglepődtem. Egy okos ember még most is képes Bebelnek e naiv szópuffogatását bölcsesség gyanánt árulni!

A gyerekek nagyrésze elutazott, csak a megszállott vidékekre valók rekedtek itt. De oda is próbálnak szökni.

Közben egyre bizonyosabb, hogy az entente elve: „égjen ki a fészek”, lakjanak jól a magyarok a vörös boldogsággal! Embertelen orvosság, de hatásos: Marx tévedéseit és tudatos megtévesztéseit csak a gyakorlat, az élet verheti ki a félrevezetettek fejéből; a szocializmust csak a munkásokól sújthatja agyon.

Június 2.

A likvidálók személyi vonatkozásai csak a rendszer miatt érdekelnek. Mikor a csillagda igazgatója, Angehrn Tivadar Pesten Fábernél járt, ez panaszkodott, hogy likvidálásra szinte

csak aposztatált papokat és zsidókat lehet kapni. Kalocsára – mily finom tapintat! – nem küldtek zsidókat, de küldtek két aposztatát (Égly prémontrei, Szabó István piarista) és két reformátust. Legemberségesebbnek látszik Dr. Szakács, volt mezőtúri református lelkész, kinél igazán sajnálom, hogy lelkiismeretével megegyeztethetőnek tartotta a jogfosztás végrehajtására vállalkozni; különben korrekt ember. Szabónak megjelenése s a fiúkkal való bánásmódja olyan, hogy a fiúk a legelső naptól kezdve „fekete párduc” névvel tisztelték meg.

A kalocsai s az itt rekedt fiúk kötelesek szociológiai előadásokra bejárni. Ma tartja Szabó – éppen a legalkalmasabb! – az első előadást, melyen ki akarná mutatni, hogy történeti szükségesség (??) volt a proletárdiktatúra. A fiúk viselkedése, kik nálunk; mindig a legnagyobb önuralmat és fegyelmet tanúsították szívből-lélekből. Szabónál rettenetes volt. Csak úgy lehet ezt magyarázni, hogy a fiúk csak rablást és vallásüldözést láttak az intézet „kommunizálásában”, amint hogy az is. Szabó hangja, beszédje, egész lénye megtette a többi. Folytonos a zsvaj, közbekiáltás. Szabó pofonokat ígér, de a fiúk kikérik maguknak, mint nem modern nevelőeszközt: az egyik odakiáltja: „vissza is adhatjuk!” „Pilulákban akarja beadni a kommunizmust; hát odakiáltják neki: „de hozzon lázmérőt is!” Ajánlja, járjanak proletármódra mezítláb; azt felelik: „járjon elől jó példával!” „De hisz nekem csak ez az egy ruhám van” – mondja Szabó; „csináltasson másikat eldobott reverendájából!” mondják a fiúk. A kommunizmus ledönti a tanár és tanuló közötti kínai válaszfalat – mondja Szabó; Kalocsán nem is volt soha – felelik a hallgatók. Követelik, hogy a feszületet hozzák vissza a terembe és imádkozzanak az előadás végén, miután az elején nem tették. Szabó nem tudott magán segíteni, csak vörös órral és lecsukatással fenyegetődött, de ezzel csak növelte a derültséget.

Mégis vissza kell vonnom, hogy nincs proletárruralom. Mert van. Íme Pesten ingyen kellett megfürösztetni a proletárgyerekeket; igaz, annyi kárt csináltak és rondaságot, hogy az első kísérlet után abbahagyták ... Ám ott van a „*Nemzeti Lovarda*”! Proletárok és prolinők szakszervezeti jeggyel igen olcsón lovagolhatnak; annyian akarnak átalakulni nagyurakká és dámákká, hogy csak 1–1 negyedóra, félóra jut egyre. És milyen esztétikus nézni a nagy tömkeleget, amint lovaglórúha nélkül, a nők csak úgy férfiasan ülve meg a lovat, bukducsolnak, lefordulnak a lóról ... No és Kúnfi május elsején minden pesti elemistának nemzeti ajándékul – egy sóskiflit adat! Hát nem proletár-aranyvilág ez?

Június 7.

Ismét itt van Égly Sándor. Kúnfi azzal küldte, hogy a *legliberálisabban* járjon el. No lássuk, mit jelent az! Egy-két öreg és beteg rendtársunk a háznak egy kis részében marad, a Tanácsköztársaság tartja el. A templomi szolgálatra maradhat egy (a hívek költségén); az eddigi házi gondnok maradhat, ha tovább is vállalja a kommunizált intézet gazdasági irányítását. A többinek el kell helyezkednie (= az utcára van kitéve). Hát ez az a legliberálisabb gavalléria!

Június 10.

Dr. Szakács bútorainkat leltározza az egyes szobákban.

Sok kár esett már az intézetben. Klein zsidó, városparancsnok Dr. Szakács tiltakozása ellenére katonákat szállásolt be a konviktusi hálótermekbe; ezek sok derékaljat, konviktorruhát, függönyt, sapkát, kispapbírétumot vittek el. A rajzteremből asszonyok kosárszámra vittek gipszmintákat, mást. Függöny, billiárdposztó, billiárdgumi eltűnt. Kiürült a játékszertár. Ami a fiúké volt (szakaszkönyvek, színházi dolgok), azt ők vitték. Jó embereknek is a kommunizmus sok igazságtalansága folytán olyan a lelkiismeretük, hogy nyugodtan vittek és adtak el a mi dolgainkból s a pénzt megtartották, pedig ott voltunk mi, a jogos birtokosok.

Leltározás után jön a hír: *az entente* 48 órai lejáratú idővel *ultimátumot küldött*: szüntessék be rögtön a csehekkel való ellenségeskedést, különben végigsöpör az országon. Kún azzal felel, hogy hiszen nem ő kezdte. Az újságok fitymálják az üzenetet; azt mondják: ha volna az entente-nak elég ereje, nem küldözgetne sürgönyöket. Igazán szerencsétlenek vagyunk: emberi jogainkat, a rendet is csak ellenségeink kezéből várhatjuk; de mi lesz annak újabb ára?

Jó barométer számomra a *gazdasági helyzet*. Június 4-én elrendelték a kékpénz lassanként való beszoigáltatását. Csak fehér pénznek lesz értéke, így bizonykodik a kormány. A kis hamis! No de úgy is veszi a nép ezt a szimpla fogást: nevet rajta és ládászámra gyűjti-rejti a kékpénzt. Hogy mire kellene a kormánynak a kékpénz? Külföldi izgatásra, már ráment vagy négy ezer millió kék bankóban és lopott aranytárgyakban. Csak Pesten 7000 új detektív van; agitátoroknak 150–200 korona napidíjat adnak; a fronton álló katonák, a vasutasok kékpénzt követelnek. Más halandó csak fehéret kap, így a tisztviselők, tanítók (az a nagy fizetés egyelőre csak ígéretben létezik jobbára.) Március óta havonta 13000-nél több egyetemi hallgató kap 300–300 koronát; tehát általában gazdag fiúk vagy 4 milliót emésztenek föl havonta – ingyen; csak lelkesedni muszáj a vörösökért!

Mi van hát a fehér pénzzel? A nép – a vidéken – nem fogadja el, nem ad el érte semmit, nem visz föl Pestre semmit. E helyett a pestiek tömegesen, vonataik tetején is, szétutaznak, ide is jönnek Kalocsára. Göböljárásra és mesés árakat fizetnek kékpénzben és aranyban. Egy libáért itt 800 koronát fizetett valaki (Pesten 1200-at is!).

Pesten – úgy hallom – *áruba fektetik* a fehér pénzt. Egy tisztviselő például csak papírdíszmű-árakba 3000 K-t fektetett. Majd késekre, majd másra utazik a közönség; egy munkás becses tudományos munkákat vásárolt; végre egyik cikk a másik után eltűnik, semmi sem kapható. Fehérneműt, háziszükségleteket csak a házbizalmi engedélyével lehet venni (mily zsarnoki önkény, uzsorára és erkölcstelen kihasználásra való eszköz!). Többfélét, finomabbat, többet a népruházati bizottság tisztviselői útján lehet kapni. Vérzik a szívem, mikor hallom, hogy volt zsidó ügyvédek, háborús kereskedők és szállítók mint szakértők (!) igen könnyen helyezkedtek el az új hivatalokban, így az említett népruházatban is; és ezeknek faji összetartása révén *sok zsidó rengeteg készlethez jut, árut halmoz*; mert mind a kommunizmus végére spekulál (!!), ha még úgy adja is a vöröst. A keresztény intelligenciát – kapálni küldik.

Az üzletek viszont úgy védekeznek az eladás ellen, hogy mindenféle címen zárva tartják a boltot, az árukat elrejtik ...Egy előkelő szörmeüzletben a kormánytól meg van tiltva a jobbfajta áruk eladása. Tán a „magas” kormány családjának vannak főntartva? Az urizáláshoz nagyon is értenek ezek a proletárvezérek! Ha a 80-as bizottság ülészik, a legfinomabb autók és fogatok raja várakozik az új uraságokra. Bécsben a lóversenyeknél azokat az arcokat látja leginkább az ember, amelyeket a bankgassei magyar házba lát ki-bejárni. (Egy rendőrtiszt-szemtanú, volt tanítványom, személyes közlése.)

Június 11.

Holnaptól *általános sorozás* 18–45 év között, de csak Pesten és Pest megyében. Hol az egyenlőség? Magyarázat: a dunántúliak azt mondják: csak adjanak fegyvert, mi már tudjuk, hová lőjünk. No de Kalocsán is cikáznak a villámok: Szury diktátort egy szocialista gyűlésről gallerjánál fogva kidobták. Erre lövetni akart, de az örök azt mondták, hogy apjukra, sógorukra bizony nem lőnek. Terrorcsapat jött Kecskemétről, de addig csend volt. Mégis 45 parasztot és iparost elfogtak. Úgy? tehát a lavina megindult!

Június 12.

Egy likvidáló tanárunk (ha kell, megnevezem) saját példájával mutatja be, *mit tesz kommunizálni*. Beállít konyhánkba és rendel ennyi sonkát, annyi szalonnát, ennyi... stb.-t. Becsomagoltatja és felküldi Pestre – „feleségének” (legjobb barátjától elszerezett négy gyermekes nőnek). A szakácsnő későn üt a maga meggondolatlan homlokára, hogy mily jogon is rendelkezett az elvtárs? Jelentést tesz ... Várunk néhány napig, tán utólag jelentkezik az új, a szebb, az igazságosabb rend hirdetője. Nem, lapít. Jelentsük föl a direktóriumnál? Keresztényibbnek és biztonságosabbnak tartjuk titokban intézni el a dolgot: Dr. Szakács, mint vezető útján számlát prezentálunk ökelmének a folyó piaci árak szerint. Sápadozva, nagyokat nyelve lefizet az „élelmiszerszállító” 915 koronát, de kéket ám! A tény tanúkkal bármikor bizonyítható. Titkolódzás ellenére mégis kiszivárgott... Jött a másik eset: ugyanaz a kitűnő vörös-nevelő dorgálta a kalocsai fiúkat, hogy micsoda felebaráti szeretet az, hogy a budapesti proletárokat éhen halni engedik. Hassanak otthon a szülőkre, hogy önkéntes adományokat küldjenek föl (de harapnivalót!) Pestre. Lehet, hogy csak érdemeket akart szerezni: de lehet... hátha ... szóval az eredmény nulla volt!

Három fiú talán hamis lelkiismeretből, talán hogy valamikor nekünk juttassa vissza, vagy miért, nem tudom, de mindenesetre nagyon oktalanul könyveket akart elvinni a kommunizált ifjúsági könyvtárból. Ugyanaz az elvtárs rájön a dologra, a könyvtár volt vezetőtanárát szigorúan igazoltatja; ezután vörös örököt hoz Klein zsidótól s azok egyike fölfödözi az egyik teremben rejtőző tetteseket. Az elvtárs a városházára kísérteti őket. Házunkat fegyveresek veszik körül, mert hátha bűntársak, felbujtók vannak közöttünk? Faggatják is ez irányban a fiúkat. Vajda zsidó motozáskor elveszi az egyiknek pénztárcáját, melyben a fiúnak és öccsének útiköltsége, vagy 400 korona volt. Vajda a legnyugodtabb ábrázattal becsereéli fehér bankókra, a fiú kékpénzét pedig – maga-magának foglalja le. Hát ez bírói tolvajlás! Ez a Vajda zsidó büntetlenséget ígér a gyerekeknek, ha kimondják, hogy a jezsuiták biztatták föl őket, hogy számukra könyveket mentsenek meg, mert, mint mondá, „azokon jobban tudná elverni a port.” Persze hosszú orra, éppúgy a Kleiné, még hosszabb lett, mert Csávossy felügyelő épp ellenkezőleg azt mondta egy ízben egyes fiúknak: „Nektek nincs jogotok valamit elvenni; ha a vörösök teszik, azzal számoljon az ő lelkiismeretük.” A mi drága élelmiszerszállítónknak pedig négy szemközt ezt mondta a ház gondnoka: „Lám, mi eltitkoltuk a maga szégyenét, de maga talán tönkretette e fiúkat azzal, hogy törvényes útra terelte az ügyet, holott titokban, nemes eljárással többet ért volna el.”

Kúnfi rendeletére meg kellett írunk azoknak évvégi bizonyítványait is, kik karácsony után nem tudtak visszajönni a megszállott vidékekről. „Megfelelt” tehát az az apatini is, aki a féléviben egyből bukott s azóta könyvnek feléje sem nézett ... Prosit! Ez is egy darab vörös propaganda.

Június 13.

No, ma megint jó adag étherinjekciót kaptunk; így nevezzük a jó híreket.

Ma újra üzentek Pestről likvidálóinknak: egyáltalában ne siessenek, *igen lassú tempóban* leltározzanak. Miért? búcsúzkodni készül a kommunizmus? inog a talaj ...? „Es fault etwas im Staate Dänemark.”

Az elvtársak egyre kérdezik egymástól: mit csinál, ha a fehérek felülkerekednek? „Agyonlövöm magam”, mondja rá egy tanítóelvtárs. „Akkor *álljon a sorba*, mert már sokan vagyunk”, mondja Klein. A pesti zsidóknál is van egy faja a sorbaállásnak. *Álljon a sorba!* kiáltják a keresztény plébániák előtt. Azaz: sok oldalról, komoly emberektől hallom, hogy rengeteg, tízezrekre menő most Pesten a keresztelkedő zsidó; van köztük, aki erkölcsileg

elítéli a vörös zsidóság e mostani népirtó és vallásgyűlölő sisera-hadát; de mindmegannyi fél a pogromtól.

Június 16.

A mi *határidőnk*; már el kellene helyezkednünk (az utcán?) A „legliberálisabb” Kúnfi, a simaszavú Égly még mindig nem tudta elintézni fizetésünk ügyét; pedig csak becsületesség kell hozzá és egyetlen szó.

Június 17.

Szabó, a „*fekete párduc*” az *apácánál leltározat* és csak 3–3 inget enged az egyeseknek elvinni. Honnét van ilyen hatalma vagy parancsa? Dr. Szakács kételkedik benne, valamennyien megbotránkoznak rajta ...

Mind sűrűbben jön hír *összetűzésekről a nép és a vörösök között*.

Itt, ezen a vidéken nagy elkeseredést váltott ki a *zsákok s a mezőgazdasági eszközök összeírási rendelete*; híre jön, hogy hat ingyenes robotnapot rónak ki mindenkire. Kúnéknak bele kell menniök a két malomkö közé: vagy nem nyúlnak a kisgazdákhöz s akkor éhen pusztulnak, vagy oly súlyosan terhelik meg a parasztot, hogy az ásóval-kapával üti agyon újfajta boldogítóit. Bízva a pompásan fizetett katonákban s a parasztok fegyvertelenségében, úgy látszik *neki mennek a paraszt gyomrának*.

A tanácsok kongresszusán bevallják, hogy a *termelés ijesztően csökkent* a szocializált üzemekben. Panaszkodnak a papírpénz túltengése miatt (s az ő 4 milliárd fehér pénzük?) a közjük furakodott „stréberség, törtetés, huligánság, korrupció, protekció” miatt; az új bürokrácia „pökhendisége, tehetetlensége, tehetségtelensége” miatt. (Népszava, jún. 17.)

Június 18.

Ma engem is fölvelt a népbiztos a nyári szociális és szaktanfolyamra. Három hónapon át államköltségen engem is át akarnának gyúrni likvidátorrá, a vörös erkölcsnélküliség és vallásgyűlölet fizetett terjesztőjévé az ártatlan ifjúság között. Feleletemben kijelentem, hogy mivel itt is kettős esküszegés az előfeltétel: stb. stb., azért – jogaim fönntartásával – inkább elszenvedem az utcára való kitételemet.

A dunavidéki fehér felkelés

Június 19.

A kongresszus 17-én konstata: jobb lett volna kezdettől fogva a 100 holdon felüli birtokokat kommunizálni (akkor már agyon volnátok ütve, elvtársak!) s a 100 holdon aluliakon is, hol az állatállomány 75 %-a van, a terméssel s az állatokkal a kormánynak, ill. a kerületi kommünöknek kell rendelkezniük. Kipattan a terv, hogy a földműveseknél *fejenként csak 75 kiló gabonát* hagynak egy évre. (Másfél kilót egy hétre.) Világos, ennek így kellett jönnie: ahol mesésen tartják a rengeteg léhűtőt, ott nyúzni kell a parasztot.

E híre Solt, Harta, Dunapataj föllázadt még 17-ikén; lefegyverezték a vörösöket, a tűzerektől három ágyút szedtek el. Ma, Úrnapján, a bátyaiaknak és foktóieknak ide Kalocsára kellett volna jönniük sorozásra: egy lélek sem jött. Este 7-kor hallom, hogy a szomszéd puszták népe is csatlakozik a mozgalomhoz. Szury diktátor fegyveres örökkel veszi magát körül az érseki palotában, Kecskeméten át Pestről 3 zászlóalj segítséget kér, majd csak

legalább egy századot. Azt felelik: nem lehet, ott is zavar van. Kúnszentmiklóson alul fölszedik a síneket s a Patajra befutó vonatot gépfegyveres fehérek várják és lefegyverzik az érkezett katonákat.

Június 20.

Dél felé a direktóriumban remegnek, 1/2 12-kor Dóra, Szury menekülnek. Kalocsa körül van véve fehérektől, 11-kor kezdődik a harc a temető mellett. Csekély ellenállás után a vörösök az állomás felé menekülnek. A fehérek, szorosán a falhoz lapulva a városházát foglalják el. Rettenetes dühvel verik le a vörös zászlót. Embereket nem találtak benne, csak nagykesőn a pincében Csupó Imrét, a kalocsai szocializmus egy vezéralakját. Még a harc hevében, felelőtlen emberek összeverték, majd kúthoz állították. Csupó könyörögni kezdett: ha van Istenetek, ne löjtek agyon! „Ugye, Csupó bácsi, most Istenhez menekül, de még egy hét előtt gúnyolódott Istennel és szidta az Oltáriszentséget.” – Csupó fölsóhajtott: „Istenem!” Egy halomi legény célbavette és Csupó homlokán találva, elesett. A kisszemínáriumi vörös raktárban vagy 600 puskát és sok kézi bombát zsákmányoltak a fehérek. Ezután már csak az állomás megtisztítása volt hátra. A vörösök egy-egy láda muníciót tettek le a kórházban és a mi villánon, de egész az állomásig menekülni voltak kénytelenek s a muníció a behatoló fehérek kezébe esett. Konok ellenállás után hét holttest maradt az állomás körül és több sebesült. Két páterünk kiment megnézni, nem nyújthatnák-e valamelyik haldoklónak a vallás vigaszait. Csak kevés alkalmuk volt reá. Tüll Alajos, fiatal rendtag egy vasutással bekötözte a vörös sebesülteket, a halottakat jó emberek segítségével kocsinkra rakta, maga is fölült s a temetőbe vitte a hullákat. Az emberek azt mondták: íme ezek pap nélkül akartak temetkezni s most mégis pap kíséri ki őket. Egy szocialista még ott is szidta a főpapokat, mert hogy ez is az ő lelkükön szárad. De hozzátette, Tüllhöz szólva: „Eddig ellenségek voltunk, de majd ezentúl békében leszünk egymással.” Ezzel kezét nyújtotta s elment. – Pap és munkás kézfogója! Mikor lesz teljes a megértés? Majd ha a munkás nem veszi be idegen fajú uszítók maszlagját, hanem a maga szemével nézi az embereket.

Fogságba esett Rigó kőműves, a forradalmi törvényszék elnöke is. Elmenekült Klein, Gaudényi s a proletárnők elnöknője: Travnik Julis, kire a kalocsai asszonyok szörnyen haragudtak; legutóbb is Szűz Máriát gyalázva hasonlította össze önmagával.

Este tíz felé elhárítottak a fehérek 80 vöröst, kik gépfegyverrel Foktő felől közeledtek.

Megjelentek a mi házukban is a fehérek és a két itt levő (Szakács, Makoldy) likvidáló tanár kiadását követelték. De a házfőnök lement hozzájuk s a két tanárt mint mérsékelt embereket, kik ismételten enyhítettek sorsunkon, családjukkal együtt megvédte.

Június 21.

Éjjel Miske-Drágszél mellől úzték el a vörösöket; de Foktőn, Uszódon még vannak vörösök, Szury is oda menekült.

Délután jelentik: a legközelebbi környéken nincs már vörös, csak Kis Kőrösön és a hajósi borpincékben. Budapestről is győzelmes fehér harcokról érkezik hír. Este már azt mondják: Soroksárig minden fehér s a Dunán túl Paks és Dunaföldvár is az.

Kalocsán a zsidók is jelentkeznek tömegesen, de régi szokásuk szerint, jobbra az irodákba, segédszolgálatra s a vörös kereszthez. Több sem kell a népnek: azt kiáltják: legyenek egyformák velünk! Ki a frontra! Negyven zsidót valóban kivezényeltek ma. – Elfogták Gaudényi korcsmárost, forradalmi vádbiztost; egy híd alatt a vízben lappangott, miután a házakban nem akarták elbújtatni. Kocsmájában a vörös vezetőség pezsgóraktárát fedezték föl. Hja, a „buta tömeg” csak tartsa meg a szesztilalmat, a vezér urak pezsgőznek mások helyett is! Klein lova egyedül jött haza, fától, tövistől összeszurkálva, lovása tehát

úttalan utakon a Duna felé menekült. Lakásán 200.000 korona kékpénz fölvételéről írást találtak. Mi ez? *Végkielégítés?* Ha ez a péklegény három hónapi hősködéséért ennyihez jutna, mit biztosítanak akkor maguknak a magasabbak? a direktórium? a népbiztosok? – Szury Uszódon át egy monitorra menekült. – Hírek jönnek, hogy a szerbek megindultak. Szinte úgy látszik, hogy épp pontosan vörös tavasz jutott az országnak borzalmás okulásul, márc. 21. – jún. 21.

Június 22.

Két likvidáló tanárunk is jelentkezett a fehéreknél; az egyik tegnap este el akart szökni; de pörül járt és majdnem életével lakolt. – Solt felől a géderlakaiak erős ágyúzást hallanak. Este 6 órakor Kalocsára is hallatszik az ágyúszó. Miféle? fehér? vörös? A tisztok aggodalmas arccal járnak, a fehérek kevés muníciója fogytán; még mindig kevés a gépfegyver. Gondok párnázzák ma fekvőhelyemet.

Június 23.

A veszély komoly. A hír igazolja, hogy a vörösök erősítést kaptak északon és Soltot, Hartát elfoglalták. Hartán éppen akasztani készültek, mikor a pataji ágyúk s a fehérek támadása kiverte őket. Ma megerősítést kaptak és rajvonalba előre jönnek. Dunántúl a szekszárdi és tolnai vörösök tartják magukat. Délután menekültek hírül hozzák, hogy a vörösök már Patajon vannak; a legmódosabb gazdákat akasztják. Este 1/2 8-kor a fehérek a Pataj alatti temetőnél tartják magukat. Csak az a hír tartja a lelket a fehérekben, hogy éjjelre megjön a szerb muníció, sőt szerb járőrök már Miskén vannak (?) De gyanús, hogy 9-kor a fehér vezetőség már távol van a városházától ... egy fiatal tiszt rendelkezik.

Június 24.

A vörös rémuralom

Éjfélkor sürgöny jött Kiskőrösről: Kalocsa adja meg magát s akkor kíméletes elbánásra számíthat; ha nem, 45 perc múlva lövetik. Az üzenet a Pataj alatt harcolókkal is közlendő. – Fagyos réműlet Kalocsán; sem ember, sem muníció, sem szerb-francia segítség ... adjuk meg magunkat! Reggel halálcsend az utcákon, csak vörös örök cirkálnak dacos, kemény léptekkel. Nyolckor vörös bevonulás; a szívekbe vágnak az új, szilaj harci énekek: „... Ez a harc lesz a végső ... Nemzetközi lesz a béke ... Nem kell Isten, sem király, sem úr ...” Rendházunk udvara, a konviktus megtelik katonákkal; szintúgy a küsszeminiarium, az elemi iskola is. – Rigó, Gaudényi rendelkezve járnak-kelnek az utcán. Házkutatások, elfogatások. A fehér vezetőség és vagy 2000 harcos Bajára menekült. A szocialista helyiségben összegyűlnek a kalocsai vörösök, férfiak, asszonyok; megbeszélik, kit ajánljanak kivégzésre. Annyira megy sok gyűlölködő, hogy a vörös katonák is megbotránkoznak rajta. Dél felé egy magas, dühtől szikrázó szemű zsidó jön be házukba s a likvidáló tanártól jelentést követel a rendtagokról; sürgeti, sőt ismételtlen követeli, hogy legalább egy áldozatot jelöljön ki közülünk. Dr. Szakács, hálából is, hogy a házfőnökünk megmentette a fehérektől, de az igazságnak megfelelően is kijelenti, hogy a fehér napok alatt a legkorrektebbül viselkedtünk, politikával, harci dolgokkal egyáltalában nem foglalkoztunk. „Kicsoda menekült el?” kérdi a zsidó. Senki, felelt P. Rektor is, Dr. Szakács is. „Hol vannak a kispapok?” Előjönnek teljes számmal. Még a villánkon volt erőszakos, ravasz vallatás, kihallgatták a béreseket is,

eredmény nélkül. Meg voltunk mentve. Jó volt az is, hogy annak idején vagy öt vörösnek az életét mentettük meg; s az is, amit a vörös sebesültekkel és elesettekkel tettek rendünk tagjai.

Megjött mindkét Szamuelly; konviktusunkban készítettek nekik lakást. Ez első napon rémes benyomást kellett tenni; azért a legkisebb vásra kötél általi halál volt a büntetés. Az első csoport a legrövidebb, legridegebb tárgyalás után meg sem tudta az eredményt: kilencet a főutcára, éppen a mi ablakaink előtt álló celtisz-díszfák alá vezettek; ott tudták meg sorsukat, mikor az elsőt székre állították és puszkatisztító zsinórral a fa ágára kötötték. Később este még ötöt akasztottak melléjük. Így záródott le a borzalmak e napja.

Június 25.

Csak lézengni keltem ma föl; imádság megnyugtat még, de könyv egy percig sem bír lekötni. Végre May Károly Karácsonya magára téríti gondolataimat.

A mai nap folyamán még kettőt akasztottak, tehát összesen 16-ot. Ötöt pedig a törvényszéki épületben föbe lőttek. – Csávossy felügyelő a törvényszékhez akart menni engedélyért, hogy az elítélteket előkészíthesse a halálra; szóba sem álltak vele. Többen a közeli ablakból adtuk meg az általános föloldozást. Ma pedig Csávossy a fához ment, mikor éppen akasztani készültek; egy jó szóra a vörös katonák helyet adtak neki; fölszólította a kivégzendőt, indítson bánatot, gondoljon az Istenre. Az reá nézett, mire a páter megadta neki a föloldozást.

Az áldozatok között vagy öt intelligens ember volt, a többi iparos, földműves, munkás. Musza cipésznek az volt a „bűne”, hogy tréfából azt mondta: „Nincs szappanom, de majd főzök; én a vörösökből”; egy szipirtó beárulta, fölakasztották. Kálmán, zsidó fakereskedő, azt mondta: „Jaj, be sajnálom ezeket az ártatlan embereket!” Besúgták, félóra múlva Szamuelly előtt állt; még más vádat is hoztak ellene (fegyvert vagy élelmet adott a fehéreknek?) néhány perc múlva lógott. – Egy elítéltet 100 kiló zsíron (16.000 K) lehetett megváltani; egy másikat három tehenen.

A menekültek közül távollétükben halálra ítélték Szabóky Jenő mérnököt. Jakula hadnagyot, a két Bors testvért, Harlikovics Mátyást. Családjuknál mindent elkoboztak.

A papságból csak az érsek urat¹, Valihora kanonokot s az uszódí plébánost kísérték be és hallgatták ki, de azok teljesen tisztázták magukat.

A vörösök elmondják, hogy vasárnap Solttal végeztek, az teljesen le van rombolva. Utána Harta jött sorra. Dunapatajnál fölszólították a fehéreket, ne harcoljanak kaszával, kapával ... gépfegyverek, páncélautók ellen. De a fehérek nem hallgattak az üzenetre, s akkor kaszálták őket, mint a füvet. Lehetett vagy 600 halott. A városban 50 kivégzés volt. A borzalmakról egy vörös tiszt azt mondta: „Azt én nem tudom elmondani, mondja el más!” Másnap reggel a fehérek eltűntek: a Duna töltésén Bajára menekültek. A vörösök Kecelen kézi bombát dobtak egyes házakba, így a plébániára is; a bomba széttépte Vajai káplánt.

Este hirtelen megszűnt a kivégzés: Pestről letiltották Szamuellyt. Olaszország az entente nevében tiltakozott a pesti s a vidéki kivégzések ellen; a pesti kormány – úgy mond – egy törpe kisebbségnek fegyveres terroron alapuló hatalmi csoportja, tehát nem is kormány és azért minden kivégzésért együtt és személyenként felelni fognak a népbiztosok. Kún szokása szerint brüszk módon felelt, de meghúzta magát. Kalocsára öt millió, Paksra két millió sarcot róttak ki a véremberek és távoztak.

¹ Várady Lipót Árpád

Június 26.

Már csak a forradalmi törvényszék működik. A Vörös Ujságban és a Népszavában a kormány szokott igazmondásával a „zsidó nagybankárok és klerikális papok” véres művének tudja be a fehér mozgalmat s a megtorlást. Köszönjük! De hogy ez tisztára a földműves nép gazdasági mozgalma volt, azzal tisztában vannak a vörös igazmondás hősei is, csak rettegnek azt be is vallani. Úgy jött, amint gondoltam; Fáber tobzódó vallásüldözése fölrázta a népet; a földművesek gazdasági fojtogatása a rengeteg ingyenélő, mihaszna fejére zúdította a csontos parasztklöt; az embertelenül véres megtorlás néma, fagyos dacba vitte a föld népét, hogy termését inkább föléleti és maga is elpusztul, de „a sátánfiakat” nem hízlalja rajta. S akkor az éhen halódó és munkaalkalmat nem találó munkás is végleg kiábrándul a Marx-féle világcsalás főmestereiből, a nyomor vámszedőiből. Akkor jöhet az igazi, a krisztusi szocializmus, a nép minden rétegének kölcsönös megértése, érdekeik elismerése, a munka – de minden munka – általános diadala, a föld- és pénzjövedelem fokozatosan súlyosodó teherviselése s a vallás ölen erkölcsi nemesedés. Szóval *a keresztény szocializmus*.

Június 29.

Az itt rekedt fiúk és zárdai növendékek végre megszabadulnak: Gherbáné öngyógyítása és Horváth úr engedélyt kaptak a szerbektől, hogy akár 200 gyermeket is levihessenek a megszállott vidékre, P. Rektor kísérőknek keres tanárokat, öten vállalkozunk. A zárdalányokkal sok apáca is megy, teljesen fogytán pénzünk, élelmük. Vagyunk vagy 130-an. Dr. Szakács utazási engedélyt szerez, útravalót rendel s a mi intézetünk tagjainak jegyet váltat Kiszállásig.

Június 30.

Elutazás; rendi tagjainknak mintegy fele még visszamarad. Délután 4-kor lépjük át a vonalat. A tompai plébános, tanító urak s a nép szeretettel fogad.

Július 1.

Szabadkán Barth ft. úr, Fábián Zoltán úr és sok-sok jó lélek régóta fáradozott elhelyezésünk érdekében; a keresztény szeretet szétkapkodja a nagy karaván tagjait egyenként, kettesével. Feledhetetlen Barth úr két napi utánjárása továbbutazásunk érdekében.

* * *

Ezek a tények, ezek a gondolatok és érzelmek kötötték le érdeklődésemet. A vörös demarkációs vonalon azzal a meggyőződéssel léptem át, hogy a kommunizmus napjai megvannak számlálva. A föld népe voltaképp sohasem vette be, az utolsó rémnapi óta meg halálosan gyűlöli.

A munkások, kenyér és ruha nélkül, munkaalkalom nélkül, a frontra kényszerítve, annál gyorsabban fordulnak el a földi mennyországunk kürtölt rendtől, mennél intelligensebbek maguk. Ami pénz volt, a külföld izgatására s a vezérek mohóságának kielégítésére ment rá! Ha más nem, az általános éhínség vet véget az állapotoknak. Hiába tagadja Kún Béla szenvedélyesen: az ínségnek igenis a kommunizmus az oka: a pazarlás, a munkakedv kiölése s a világ ingerlése. Ausztria is háborúban volt; de komoly és becsületes maradt, erőszakadásig dolgozik s az entente ellátja a szükségessel. Ellenünk most is blokádnak van – a kommunizmus miatt.

Annál gyorsabban töri össze az ördögi igát a magyar nép, és elpusztíthatatlan erejével, Isten áldó keze alatt, fölépíti a szebb jövőt.